

wortel van alle kwaad te bestoken en te bestrijden, en juist daartegenover de eere van den eenig waarachtigen God hoog te houden.

DR. A. K.

VAN HET LIJDEN ONZES HEEREN.

IV.

"Bedroefd tot den dood toe."

Toen zeide hij tot hen: Mijne ziel is geheel bedroefd tot den dood toe; blijft hier en waakt met mij. Matth. 26: 38.

Op heel den lijdenweg is er geen klacht over Jezus' lippen gekomen, die ons zo diep blik in Jezus' zielgesteldheid gunt als zijn aangrijpende betuiging: "Mijn ziel is geheel bedroefd tot den dood toe." Ge meent aan alles, Jezus was diep ontroerd, en hoe ongelukkig het ook schijnt, toch is het zoo, Jezus zocht hulp bij zijn jongeren. Niet bij allen, maar dan toch bij de drie die hem 't naast stonden, bij Johannes, Petrus en Jacobus. Hij ging niet alleen in Gethsemane in, maar wilde die drie getrouwen ook in dit bange oogenblik van worsteling bij zich hebben en houden. Jezus begon droevig en zeer bang te worden, en bij die innerlijke zielsbenauwing wilde Jezus, dat deze drie jongeren hem steunen en vertroosten zouden. "Blijft hier en waakt met mij," spreekt die behoefte aan steun uit, en als Jezus' spraak zijn dracht loepende vindt, uit zich in de klacht: "Kunt gij dan niet één uur met mij waken?" Jezus' diepgevoelde teleurstelling. De laatste zielsstrijd moest gestreden. In Gethsemane heeft Jezus zijn sterven innerlijk doorworsteld, eer hij feitelijk stierf aan het Kruis. Met klare, heldere bewustheid wilde Jezus zijn sterven tegengaan; het moest hem niet overvallen, maar door hem doorleefd worden; ja, hoe schijnbaar tegenstrijdig het klinkt, zijn sterven wilde Jezus doorleven. Nu leidde eerst nog veel Jezus af: de intocht in Jeruzalem, de gesprekken met zijn discipelen, de voorbereiding van het Avondmaal, de uitgang uit Jeruzalem; maar thans was alles voorbij, lag alles achter hem, en betrad hij met zijn jongeren den eenzaamsten weg naar den Olijfberg, om even verder bij de poort van den Olijvenhof zijwaarts af te slaan naar Gethsemane; en in dit Gethsemane wilde Jezus een klein aantal uren alleen zijn, om, eer de laatste beslissing te komen stond, zich innerlijk te sterken. Diep leeft Jezus hierbij in den dood zijner menschelelijkheid na. Over niets zet hij zich heen. Teug voor teug wil hij den beker van zijn lijden ledigen. Het lijden dat komt, moet in al zijn diepte gekend, in al zijn bitterheid gesmaakt worden. Daarop bereidt Jezus zich voor. Daartoe ontdekt hij zich de nachtrust. Daartoe zocht hij de eenzaamheid van Gethsemane op. Daartoe wilde hij zich in Gethsemane sterken. En nu Jezus voelt dat zijn hart beven gaat, zoekt hij steun bij zijn jongeren, althans bij de drie die hem het best verstonen. Hij neemt ze met in den hof, hij vraagt dat ze met hem waken zullen, en altoos vooral reeds medelijden en troost bij hen zoekende, klaagt Jezus hun zijn nood, als om hun deernis gaande te maken, en zegt niet in zich zelf en niet tot zijn God, maar tot hen: "Mijn ziel is bedroefd, bedroefd tot den dood toe, blijft bij mij en waakt met mij."

Jezus is nog vrij man. Judas is nog verre. Geen dienaar heeft nog de hand op hem gelegd. In Gethsemane was hij onder het loover der olijfbomen veilig. Allicht dat vriendelijk, ootmoetich maanlicht den hof bescheen. Uitwendig lijden is er nog niet, het is nog al een inwendig, diep inwendig worstelen in Jezus' ziel, maar een zielsworsteling die zich uit het hart ook aan heel zijn wezen medeelt. Ge verstaat het hoe 't in Jezus' hart moet gebeefd hebben, hoe heel zijn zielsleven in uiterste spanning geraakte, hoe 't bloed hem in 't hoofd moet hebben gebonsd. De Schrift noemt dit, dat Jezus zeer bang begon te worden, zoodat zijn discipelen 't hem aanraken hoe diep hij ontroerd werd. Ze begrepen Jezus niet, en wisten niet wat voor hem te doen. En zoo zag en Jezus dieper den hof ingaan. Hij alleen. Ze mochten niet metgaan. Jezus zei tot hen: *blijft hier!* En zoo bleven ze wel in den hof, maar bij hen ingang, in alleen ging Jezus dieper den hof in, doch niet zonder zijn jongeren al in zijn lijden in te trekken door dat vlijmende-roerende woord: "Mijn ziel is geheel bedroefd tot den dood toe."

Nu zou geen onzer in zulk een oogenblik dit woord *bedroefd* gebesigd hebben. De evangelist gebruikt het woord: *zeer bang*, Jezus niet. Jezus spreekt niet van benauid, ontroerd of aangegrepen zijn, Jezus spreekt van *bedroefd*. Wij hebben behoefte aan een forscher uitdrukkingen. "Bedroefd" is bij ons een woord voor een kind, past onder ons voor het leed van een vrouw, en wordt voor een man nauwelijks door ons gebezigd. Bedroefd zegt een man, in zulk een althans, niet van zichzelf. Een vader kan bitter bedroefd zijn bij het laatste afschieten van een lief kind, een zoon kan bitter bedroefd zijn bij het graf van zijn moeder. Maar een soldaat die op het slagveld den doode tegemoet gaat, is niet bedroefd, maar eer 't in moedigheid en alle gevaar trotseerend. En zoo ook is het met een martelaar, die den brandstapel moet beklimmen. Bij dien verstand de geloofstrouw alle droefenis. Hard kan een man moeten worstelen, ook al bedreigt hem de Dood niet; maar ook waar hij zoo bange worsteling tegegaat, drukt niet *bedroefd* zijn innerlijke gewaarwording uit. Dat nu Jezus toch juist in dit woord *bedroefd* de smart zijner zelf uitdrukte, kwam van de lijheid en teederheid van Jezus' innerlijk gemoedsleven. Hier is niet het geweldige en overweldigende, maar het diep vlijmende, het in den grond van zijn wezen ontroerende. Het is het Goddelijk doorgrondende, dat in zijn menschelelijk smart zich uitdrukt. Er is geen tegenworstelen, maar een zich vooruit overgeven. "Vader, laat deze drinkbeker voorbijgaan, doch niet gelijk ik wil. Uw wil geschiede." Maar in 't dit zich overgeven schuilt toch een diep tragisch schreien in zijn hart, dat het hietoe komen moest, en een innerlijk worstelen om het verbroken evenwicht in zijn hart te herstellen. Bij elk onzer zou zulk een woord *bedroefd* op zulk een oogenblik ons bijna naïef in de ooren klinken. Er spreekt iets van een kinderlijk gemoed in. En juist dit maakt die diepgevoelde klacht in Jezus' lijden zoo schoor. "Bedroefd tot den dood toe", als wilde Jezus zeggen: Zoo er geen breking in mijn droefenis komt, voel ik mijn ziel als in droefenis bezwijken. En daarom zoekt Jezus bij zijn jongeren steun.

Van waar nu die zielsbedroefdheid van Jezus? Vreesde Jezus den dood? Dachtte hij de *wereld* van den kruisdoof? Was het een vooruitgevoelen van de *lichamelijke* smart die hem te wachten stond? Zeker, ook dit. Van Jezus' fijngevoeligheid kunnen wij ons nauwelijks een denkbeeld vormen. Voor geen kind des menschen is ooit het sterven geweest, wat het voor Jezus was. En ook, er zou niet alleen het sterven zelf zijn, maar eer hij stierf, nog de smaadt, de hoon, de grievende verwonding, het spuwen in zijn aangezicht. Tot dusver was Jezus vernedering nog een vrij ondergaan en van geweest. Hoe ook belagd en belasterd, hij was dusver nog steeds vrij uitgegaan. Maar nu zou hij in de macht van zijn vijanden komen. Ze zouden hem binden, hem kwetsen en kwellen, hem aan 't lijf komen en krenken. En reeds dit moest voor wie de macht bezat om 't te keeren, en het toch niet keeren mocht, en niet keeren wilde, een geheel eenig lijden zijn, dat geen onzer verstaat.

Maar wat Jezus' ziel zoo overweldigend *bedroeft*, is toch meer nog het straks ingaan in den dood zelf. Reeds voor ons, zondaren als we zijn, is de dood de Koning der verschrikking. Maar heel anders nog moest de dood den Heilige tegenstaan. Bij ons, om onzer zonde wil, hoort de dood. Wij zijn aan den dood verwant en de dood is verwant aan ons. Maar bij Jezus bestond tegenover den dood niets anders dan de schrijnendste tegenstelling. Hij was de weg, de waarheid en het leven. Geheel tegenwoordig moest hij alzo het leven afleggen om in den donkersten nacht van den dood in te gaan, en in tegaan niet zoodaals hij uit zichzelf was, maar als het Lam Gods, dragende onze schuld en onze zonde. Want wel had Jezus al de dagen zijns levens op aarde hiervan reeds den voorsmaak gehad, maar toch eerst in het sterven, bij het ingaan in den dood, zou zich dit alles volbrengen en zijn hoogste toppunt bereiken. De dood was uit de zonde, de dood was om de zonde, en daarom kon Jezus den dood niet ingaan, zonder dat alle schuld en alle zonde hem als inwikkende in haar onheilge wezen. Dat Jezus nog bad, of die dringbeker niet kon voorbijgaan, was niet een onheilge zwakheid, maar was juist de kreet van den Heilige tegen het ingaan in het onheilge. En juist dit drukte Jezus niet door zijn klacht van de overstelpende droefenis, waarin zijn ziel verzonk. Die strijd, dat de Heilige alle schuld en zonde moest dragen, was het diepste mysterie der Verzoening, en de menschelelijk natuur ook van Jezus schoot te kort, om dit mysterie op te lossen. Zoo raakte Jezus zelf in dit bange mysterie verward. Hij voelde het komen, en toch ging er een heilig protest uit zijn ziel tegen uit. En dit deed hem innerlijk weenen. En dit innerlijk weenen vertolkte Jezus toen in de bange klacht over zijn *bedroefd* zijn tot den dood toe.

DR. A. K.

PRO REGE

DOOR

DR. A. KUYPER.

Van dit premiewerk voor abonne's op "De Heraut" (waarop de intekening gesloten is) verscheen deel I, dat thans aan alle intekenaars, die 2 kwartaal-betalingen ad 1.25 per ex. voldeden, is toegezonden.

De eerste termijn voor deel II vervalt 31 Maart 1911. Inzending van het dan verschuldigde bedrag wordt gaarne tegemoet gezien. Bij de intekenaars, die ons geen postwissel zenden, zal later met verhooging van 6 cents voor dispositiekosten worden beschikt.

Vele intekenaars verzoeken ons losse banden verkrijgbaar te stellen of blijken de volgende deelen gebonden te willen ontvangen. Ten einde aan dit verlangen tegemoet te komen zullen verkrijgbaar gesteld worden linnen banden en banden met ledere rug en hoeken. Een stel van 3 losse linnen banden kost 1.80, een stel van 3 losse halflederen banden 3.30. Na inzending van het bedrag volgt toezending van losse banden bij de verschijning van deel III.

Wenscht men deel II en deel III ingebonden te ontvangen, dan zenden wij een lossen band voor deel I en volgen de beide volgende deelen gebonden. In dat geval zende men ons 2.40 voor linnen banden, of 4.20 voor halflederen banden.

Duidelijke opgave van wat men verlangt en toezending van het daarvoor verschuldigde bedrag worden gaarne spoedig ingewacht.

ADM. DE HERAUT.
Maart 1911.

Amsterdam, 17 Maart 1911.

Toen de Gereformeerde Kerken van Polen in Januari 1856 te Secymin vergaderden, kwamen ze voor een moeilijk geval te staan.

De zaak der Reformatie werd in Polen krachtig gesteund door tal van aanzienlijke edellieden, die van harte de zaak van 't Protestantisme omhelsd hadden. Deze edellieden konden niet alleen door hun machtige positie de Gereformeerde Kerken beschermen, maar ze hebben ook niet weinig er toe bijgedragen om de Reformatie een gelukkigen voortgang te doen hebben op de uitgestrekte landgoederen door hen bezeten. De band tusschen de Gereformeerde Kerken en deze edelen was dan ook zeer nauw. De Synode vergaderde in het paleis van een dezer edellieden; de leden der Synode werden met gulle gastvrijheid door andere edelen geherbergd, en een groot aantal der edelen was zelfs op de Synode aanwezig, om aan de beraadslagingen deel te nemen.

Nu zagen deze protestantsche edelen volkomen terecht in, dat het grondbeginsel

van de Reformatie, de terugkeer tot het *Woord Gods*, niet alleen voor de leer en eredienst der Kerk gold, maar ook moest doorwerken op politiek en juridisch terrein. Waar ze op hun landgoederen een bijna soevereine macht uitoefenden over hunne onderhoorigen en met name de handhaving der justitie hun taak was, was deze vraag voor hen zelfs van uitnemend praktisch belang. De dusver gevolgde jurisprudentie, waarop de Roomsche Kerk geen geringen invloed had uitgeoefend, vertrouwden ze niet, en ze voelden dat het *Woord Gods* ook hier nieuwe banen had te wijzen.

De moeilijkheid school echter hierin, dat ze zelf geen theologen waren, met de studie van de Schrift niet voldoende op de hoogte, en dat ze daarom op *eigen oordeel* niet dorsten afgaan. De aanwezigheid der Synode scheen hun een welkome uitweg te bieden. De daar vergaderde predikanten waren in het *Woord Gods* thuis, en wat lag dus meer voor de hand, dan dat deze predikanten als geestelijke adviseurs optraden, om de toepassing van het *Woord Gods* hun te geven. Vandaar dat ze voor de Synode kwamen met allerlei politieke en juridische zaken, o. a. of de Overheid groepen was een moordenaar steeds met den dood te straffen, en nu aan de Synode verzoeken, over deze vraagstukken haar oordeel te zeggen.

Hoeveel verleiding hierin voor de leden der Synode moge gelegen hebben, toch weigerde de Synode in zeer beleefden vorm, maar daarom niet minder beslist, aan dit verzoek te voldoen. Het besluit der Synode over deze zaak luidde aldus: "Verschillende politieke zaken en adviezen over het straffen van moordenaren werden op de Synode in het midden der predikanten aangeboden om daarover hun oordeel te vernemen. Maar de predikanten hebben met groote eenparigheid aan de edelen, die zoo gastvrij hen ontvangen hadden, verzoekt, dat zij de Dienaren des Woords, die reeds zulk een ontsaggeelijken arbeid hadden te verrichten in 't bezorgen van de zaken, die op 't geloof betrekking hadden, vrij zouden laten van deze politieke quaesties; de edelen zelf behoorden over deze zaken onderwijzing te zoeken in het *Woord Gods* en de wetten des lands, en naar het voorschrift van God de zondaren te straffen (Ministri uno consensu petierunt a suis hospitibus nobilibus, ut liberos faciant ab istis negotiis politicis ministros, qui ingentes labores habent in curandis negotiis fidel, verum ipsi nobiles discant legem Dei et patrias leges et juxta praescriptum Dei puniant peccantes).

Men ziet, hoe streng deze oude Gereformeerde Synode scheiding maakte tusschen *kerkelijke* en *politieke* zaken. Ze weigerde zelfs, waar de Overheid zelve dit vroeg, haar oordeel over politieke zaken en het strafrecht uit te spreken. En ze handhaafde het volkomen juiste beginsel, dat de Overheid niet aan den leiband der predikanten, maar zelfstandig uit het *Woord Gods* haar roeping en plicht had af te leiden. Daarom wilde de Synode zelfs over de vraag, hoe moordenaars behoorden gestraft te worden, liefst geen oordeel uitspreken.

Ligt in dit wijze antwoord, dat deze Gereformeerde Synode gaf, geen les ook voor onze dagen?

In Zuid-Afrika schijnt men bij de meer ethischgezinde fractie, die ook daar onder de predikanten gevonden wordt, met misnoegen den invloed te merken, dien de Gereformeerde Theologie ook op de Afrikaansche Kerken begint uit te oefenen.

Reeds onlangs kwam dit uit in de scherpe kritiek, die de redacteur van de Ned. Geref. Kerkbode van Zuid-Afrika naar aanleiding van het proefschrift van Dr. Joubert op de theologie van Prof. Dr. A. Kuyper en Dr. H. Bavinck oeffende. Maar daarbij bleef het niet. Een reeks artikelen volgde, waarin allerlei krasse beschuldigingen tegen genoemde hoogleraren werden ingebracht, zooals engcharig confessionalisme, afstoeten en verketteren van andersdenkenden, saamgaan met Roomschen in de politiek, scheurmakerij in de Kerken, gebrek aan liefde voor de Zending, een stellen van de leer boven het leven, een eenzijdig drijven van de praedestinatie enz.

Veel betekenissen hebben deze beschuldigingen natuurlijk niet, want de redacteur is blijkbaar iemand, die noch met de geschriften noch met den arbeid der genoemde hoogleraren voldoende op de hoogte is. Zoo wordt de bekende leuze van Groen van Prinsterer: *in ons isolement ligt ons kracht*, aan Dr. Kuyper toegeschreven. Maar toch zouden deze aanklachten in Zuid-Afrika kwaad kunnen doen bij een publiek, dat van de werkelijke verhoudingen in Holland niets afweet. Het was daarom een goed werk, dat Dr. S. O. Los, predikant te Pretoria, in een pittig geschreven brochure, die tot titel heeft: *Isolément van de Amsterdamsche Gereformeerde professoren Dr. A. Kuyper en Dr. H. Bavinck*, tegen dezen aanval als verdediger der Amsterdamsche Theologie optrad. Hij deed dit op waardige en kalme wijze, en we danken hem voor dit getuigenis. Al is dit geschrift blijkbaar voor het groote publiek bestemd en al worden de verschillende punten slechts kort behandeld, toch zal dit geschrift dienst kunnen doen om een betere voorstelling te geven van den arbeid der genoemde hoogleraren. Verschil van standpunt zal niemand den redacteur der *Kerkbode* euvel duiden, maar wel dient hij van het streven dergenen, die hij bestrijdt, geen onjuiste voorstelling te geven.

Da. van der Pol van Benthuisen zendt ons het volgende schrijven toe als antwoord op de bedenkingen, door ons naar aanleiding van zijn vorigen brief gemaakt. Al is het schrijven ietwat lang, toch willen we gaarne aan zijn verzoek om plaatsing vol-

doen. Niet alleen, omdat hij recht op het wederhoor had; maar ook omdat een minder juiste indruk thans kan worden weggenomen.

Geachte Redactie!

Door omstandigheden buiten mijn toedoen, is het *Heraut*-nummer van 26 Februari eerst heden in mijn bezit gekomen; van daar dat ik niet eerder uw uitvoerig onderschrift bij mijn ingezonden stuk las.

Vergun mij bij dezen, u hartelijk dank te zeggen voor uwe deels gunstige kritiek. Ook voor het overige deel een kritiek, waartoe mijn schrijven allicht aanleiding heeft moeten geven. Maar, ziet u, mijn stuk bedoelde niet een volledige uiteenzetting te geven van de vraagstukken, die ik ter sprake bracht.

Dan toch had ik liever geschreven: Mag ik ten opzichte van mijne opvattingen omtrent deze punten verwijzen naar hetgeen hierover in de breede is verhandeld door Dr. Kuyper in E. Voto en Tractaat voor de reformatie der Kerken; door Voetius in zijn geschrift over de georganiseerde kerk; door zoo vele mannen meer, die het duidelijk hebben uiteengezet, dan ik ooit kan.

Mijn schrijven slaat echter op bepaalde plaatselijke toestanden. Hier, in onze gemeente, moest ik wel, bij wijze van tegenstelling, te bevestiging van de verwaterde beschouwing over "belijdenis" — vergeef mij de uitdrukking "aanneming" — waaraan ik mij door de machts der gewoonte nog niet geheel heb kunnen onttrekken — het geloof des harten wat sterk op den voorgrond plaatsen. Als Dr. Kuyper schrijft: "En laat men dan toch tot openbare belijdenis deskerken toe, die zeggen ons onweddergeboren en dus nog onbekeerd te zijn, dat heft men de gemeenschap der heiligen op, werkt mede tot een valsche belijdenis, en ont heiligt willens en wetens het verbond;" of als Voetius leert dat "het strijd tegen den staat en den toestand van het volk Gods, dat het personen in zijn getal en rang opneemt, zondert dat zij eene vrijwillige en duidelijke belijdenis van hunne daadwerkelijke bekeering en geloof gedaan hebben;" dan drukken zij toch ook, met het oog op de tegenstanders hunne gevoelen in niet minder krasse termen uit, wat zij voor kleinen in 't geloof, zeker anders formuleren.

Uwe bedenkingen gelden de vragen zelf, door mij bij de belijdenis gesteld. Ze zouden, schijnt u, uitgaan van de veronderstelling, "dat ieder, die aan het avondmaal gaat, ook verzekerd moet wezen, dat de zonden hem vergeven zijn." Bedoelt u nu met dit "verzekerd wezen" een vast, onwankelbaar vertrouwen, zoo als dit slechts in volkomen gelooven — gesteld dat die er waren — gevonden kan worden, dan ben ik het volkomen met u eens. Het avondmaal is er, zoodaals u terecht opmerkt, om het geloof te sterken; of, zoo als Dr. Kuyper het zoo juist uitdrukt: "Niet hij gaat ten avondmaal die denkt: Mijn geloof is toch wondersterk. Die blijft er juist vandaan. Wat zou hij ook doen bij een heiligen Disch, die juist ingesteld is om het zwak geloof te sterken. Neen, naar het Avondmaal gaan juist diegenen, die, na ernstig zelfonderzoek, tot de droefte overtuiging zijn gekomen, dat het met hun geloof nog, o, zoo bitter zwak staat, en die nu hun toevlucht tot dien Heiland willen nemen om door het door Hem veroorzachte middel hun zwak geloof te laten sterken."

Dat ik zulk een onwankelbare verzekering eischte, volgt echter m. i. niet uit wat ik omtrent de zate vraag van den Heidelberger schreef; in ieder geval heb ik het zoo niet bedoeld.

Ook ik wil onderscheid maken tusschen geloof en geloof zoodaals bij den boom tusschen takkorrel en bloesem of vrucht. Mijns — en d'wilde ik gaarne, om mijne gevoelens goed te doen uitkomen, een eens uitspreken — mijns men maar vasthoudt, dat het geloof, waarvan men belijdenis doet, dan ook in kiem beide deelen: kennis en vertrouwen, bevat. En dat voor den belijder des geloofs anders dan bij kinderen. In die doch kan de kiem des geloofs (dus kennis en vertrouwen) aanwezig zijn, zonder dat ze daar zelf ook maar iets van besfeelen. Doch slechts zulk een geloofskiem voor den belijder; voor hem, die toegang vraagt tot des Heeren tafel, te eischen, leidt tot het roomsche standpunt der "fides implicita;" voert tot een "blind geloof."

Voor hen, die tot de jaren des onderscheid zijn gekomen, moet, naar de organische opvatting van het geloof, dan ook die kiem des geloofs uitspruiten boven den bodem van het menschelelijk bewustzijn. Bij hen, die de kinderschoenen ontwassen zijn, is er geen vertrouwen of men is het zich *bewust*. Vertrouwen onderstelt, dat in het bewustzijn zekere neigingen, gevoelens — hoe weinige en gering dan ook — zijn ontwaakt; waarvan men zich rekenschap heeft gegeven; die oorsaak zijn, dat men grond onder de voeten voelt, waar het anders als drijftand zou wegschieten. Het Avondmaal nu is voor het *bewust* geloofleven, eischt dus *bewust* vertrouwen.

Belijdenis des geloofs eischt dus beslist, dat de kiem van het geloofsvermogen reeds ging werken, reeds opschiet uit den grond van ons onbewuste leven en zich vertoont in de wereld van ons klaar besef.

Doch verder wil ik dan ook niet gaan. Het bewust geloofsvermogen moge nog zijn als een nietig scheutje uit de dorre aarde of reeds groter trap van ontwikkeling hebben bereikt, dat doet voor het gaan tot het H. Avondmaal niet ter zake. Mijns het maar zich aandient als *bewust* geloof en niet als *onbewust* geloof, heeft het voor zijne ontwikkeling en groei den regen van boven noodig, die door den Hemelschen landman verboden is aan een recht gebruik van het H. Sacrament.

Aldus wordt, m. i., volkomen de fout van het Labadisme vermeden.

Ten slotte nog iets over uw laatste punt, waar ik volkomen mee instem. Wij hebben hier in ons dorp reeds 3 kerken: De Nederlandsche-Hervormde en de oude Ledeboeriansche, nu "Gereformeerde Gemeente." Afgezien nu van de meening van weinigen, beschouw men hier de "Gereformeerde kerken" niet veel beter dan paaspech. Ook mij is het niet gelukt deze vastgeroeste vooroordeelen te overwinnen; daar zullen, menschelijkerwijze gesproken, nog wel enkele jaarjes overheen gaan, vóór dit verandert.

Geachte redactie, was mijn schrijven alleen aan u bedoeld, ik had zeker met korter kunnen volstaan; maar met 't oog op 't gewicht der zaak voor de beschouwingen hier als in het menige Ned. Herv. gemeente, als ook met het oog op eigen belang ten opzichte van een mogelijke roeping tot het ambt in de Gereformeerde kerken, vraag ik ditmaal wat meerder plaatsruimte. U zelf zonder twijfel wel geneigd zijn om de verduiking van Labadisme, die er mischien door uw onderschrift op grond

van mijn vorig schrijven is gerezen, weg te nemen.

Bij voorbaat dankend voor de plaatsing, blijf ik met de meeste hoogachting,

Benthuisen, 2, 3, '11. Da. J. v. d. Pol.

Voor dit vriendelijke antwoord op de door ons gestelde vragen zijn we Da. van der Pol dankbaar.

Dat we nadere inlichtingen vroegen, was zeer bepaaldelijk, omdat van verschillende zijde openlijk de beschuldiging tegen hem was ingebracht, dat hij op 't stuk van de toelating tot het Avondmaal labadistisch dacht. Nu waren er in zijn vorig schrijven enkele uitdrukkingen, die aan deze klacht een *schijn* van recht konden geven. En om nu elk gevaar te vermijden, dat straks aan onze Gereformeerde Kerken de smet zou worden aangewezen, alsof dit Labadisme door ons goedgekeurd zou worden, was het wel noodig, dat op dit punt klare wijn werd geschonken.

Oagetwijfeld heeft het antwoord dat Da. van der Pol thans geeft, in hoofdzaak ons bevredigd. Wat hij toch opmerkt, dat voor den toegang tot het Avondmaal een *bewust* geloof noodig is, zijn we van harte met hem eens. Onze verwijzing naar den organischen groei van het geloof had dan ook alteminst ten doel om te betoogen, dat iemand die nog alleen een kiem-geloof had (indien we die uitdrukking mogen gebruiken) ten Avondmaal zou mogen gaan. Het Avondmaal eischt in tegenstelling met den Doop een bewuste actie van den geloovige en is daarom zonder *bewust* geloof ondenkbaar. Volkomen terecht heeft Voetius daarom geëischt, dat er *dadelijke bekeering en bewust geloof* aanwezig moesten zijn bij degenen, die openbare belijdenis des geloofs aflegden. In zoverre Da. van der Pol hierop nadruk legt, ontmoet dit bij ons niet alleen niet het minste bezwaar, maar drukt hij slechts uit, wat steeds door ons verdedigd is. Het geschil ging echter niet over het *bewuste* geloof, maar over het *verzekerde* geloof, of nog juist, over de quaestie, of de vragen bij de openbare belijdenis des geloofs te stellen, zoodanig moesten ingericht worden, dat alleen een *verzekerd* geloofgevoel daarop met ja kon antwoorden. Nu Da. van der Pol erkent, dat een *bewust* geloof soms nog zeer zwak kan zijn; dat het van een volkomen verzekerd geloof wel te onderscheiden is; en dat het Avondmaal juist is ingesteld om dit zwakke geloof te versterken, bestaat er op dit punt geen ernstig verschil meer tusschen hem en ons.

Alleen zouden we er nog eens met nadruk op willen wijzen, dat de openbare belijdenis des geloofs, die aan het Avondmaal voorafgaat, nooit ten doel heeft een verklaring af te leggen van *ons* bekeering, maar van ons geloof in Christus. Zoo wie *Mijn naam belijden* zal, heeft Christus gezegd. De geloofsbelijdenis van den Apostel Petrus in naam van alle Apostelen afgelegd, luidde dan ook: "Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods", en om die belijdenis is Petrus door Christus zalig gesproken. En evenzo, als de kamerling van Candace den doop begeert en Philippus hem antwoordt: Indien gij van harte geloofd, is het geoorloofd, — dan luidt de geloofsbelijdenis van den Moorman: "Ik geloof, dat Jezus Christus de Zoon van God is."

Al is het dus volkomen waar, dat niemand in waarheid belijdenis des geloofs kan afleggen, of hij moet, gelijk Voetius het noemt, tot dadelijke bekeering gekomen zijn en een bewust geloof bezitten, toch volgt uit deze *voorwaarde* voor de belijdenis des geloofs niet, dat daarom bij de belijdenis des geloofs zelf de vraag zou moeten gedaan worden: zijt gij een bekeerde, weet ge, dat God u heeft uitgevergen, hebt ge het kinschap Gods ontvangen? Want we komen niet om *ons* zelf te belijden, maar den naam van Christus.

Zoo is het door de Christelijke Kerk steeds opgevat, gelijk wel het duidelijkst blijkt kan uit de Apostolische Geloofsbelijdenis, die oorspronkelijk bestemd was voor de openbare belijdenis des geloofs van hen, die tot de gemeente toetraden. Zoo luiden ook de vragen, die onze Gereformeerde Kerken hebben voorgeschreven bij het doen van belijdenis. En dat Voetius, op wien Da. van der Pol zich beroept, hierover niet anders dacht, moge blijken uit de vragen bij de openbare belijdenis, die door hem aanbevolen werden, en die men vindt in zijn Pol. Eccl. Tom I lib. II p. 756, 757. Ze luiden in onze taal overgezet aldus:

"Verklaart en erkent gijlieden, dat gij de Leere onzer Kerke, voor zoverre gij dezelve geleerd, gehoord en beleiden hebt, houdt voor de ware en zaligmakende Leere, overeenkomstig met de Heilige Schrift? Zij antwoorden: ja. Belooft gijlieden, dat gij door Gods genade in de belijdenis van die zaligmakende Leere standvastig zult blijven, en daarin leven en sterven? Zij antwoorden: ja. Belooft gijlieden, dat gij volgens deze heilige Leere uw leven altijd, door Christus' hulp en genade, godsalig, eijdelijk en onstrafelijk zult aanstellen, en u lieder belijdenis met goede werken verriert? Zij antwoorden: ja. Belooft gijlieden, dat gij u wilt onderwerpen, en onderdanig zult zijn, aan de opwekkingen, bestraffingen en Kerkelijke tucht, hijsdient het kwam te gebreken (het welk God verhoede) dat gij u lieden in leer of zeden kwaamt te buiten te gaan?" Zij antwoorden: ja.

Deze vragen verschillen nog al belangrijk van de vragen, die Da. van der Pol heeft gesteld, en we achten ook voor *onsen* tijd de lijn, die Voetius hier aangeeft, principieel veel juist. Dieper op dit vraagstuk ingaan, zullen we thans niet. We hopen, dat Da. van der Pol het ook op dit punt met de beschouwing van de Gereformeerde Kerken eens zal zijn, en daarom niets hem beletten zal tot den Dienst des Woords in onze Kerken toegelaten te worden.

Wat het in zijn schit n.l. de vraag heeft aange-meente te o de Synodale antwoord ze Men versta formeel aan of hij zich slissing van Kerkeraad antwoord, d min, dat hi dat zijn ge "roomsch" i metterdaad in den Kerle Dienst des V der gemeent dergelijke o nemen en d tot gehoorza brengen. Ee vruchteloos van persoon hebben toege gaf een der de Hervormd tot inzicht w der Gereform en bereid w Gereformerd beriep, dit be daarop geant ook zouden plicht als pre door God h in den atek Hervormde E dit onmogelij het Bestuur leide, kon i in onze Kerke zij ons vergt te deelen, of alsof onze cri der Pol iets daad van se te maken, ma van dit geval ook met het met alle waar van Da. Van volgden weg zijn eigen an toond, dat onjuist was.

Voor I

In hartelijke ontvangens en feestgave f 250 Hartelijk dan Koutwijk.

G. VAN RIJ Rotterdam, Nio terdam — J. M De verdienste DAM, de heer C bare herinnering heb uit de dagt Archief in Vade hebberde, heeft Een levensabe in drie deelen. Het eerste, voor bladrijden bew de rest, die re met de twee a het leven en de segt, "in allen BEETS' geboorte De heer v. leven van NICO deelen en wel ijk; als predika als professor en Deze biografie den biograf v BEETS.

Op pag. 18 "Wat drijft u to welk oogpunt w zien?"

En daarop is "De drijfveer eering en hoop voor den man, lang mijn vrien ook, door tal i altijd rookkleur heeft het te zijn "Het oogpunt, van NICOLAAS is dat, waarbij vertoont als éer harmonisch gebu der baren" kan motto dienen, als weren wil ik niet menschen dulse laten" zeker niet ten zinspreuk een werkzaambe ALDEGONDE, "Re mag, is hoofddoe

Voor zulk een zijn vriend, me arbeid van Dr. zik de biografie DE LA SAUSSURE Of en in ho NICOLAAS BEETS het oogpunt van de weinigen wi vormt", — zoud deel, en dat ni ligt, niet gaarne

Want, wel w zijden nog niet i leven van BEE alsoo de harmoe wel geeft hij do dat zijn sterke het gebied der men bedenke, d stuk, met zijn m ook is, het toe van een huis, —

Wat het laatste punt betreft, dat hij in zijn schrijven slechts kort aanroert, n.l. de vraag, of hij ook een ernstige poging heeft aangewend om zijn kerkeraad en gemeente te overtuigen, dat het blijven onder de Synodale hiërarchie zonde is, geeft zijn antwoord zeker niet het gewenschte licht. Men versta ons wel dat Ds. van der Pol formeel aan den Kerkeraad gevraagd heeft, of hij zich verzetten wilde tegen de beslissing van het Classicaal bestuur en de Kerkeraad hierop ontkennend heeft geantwoord, doet hier weinig ter zake. Evenmin, dat hij den indruk ontvingen heeft, dat zijn gemeente de Gereformeerden als „roomsch" beschouwde. De vraag is, of hij metterdaad beproefd heeft door bespreking in den Kerkeraad, door bearbeiding in den Dienst des Woords, door betere voorlichting der gemeente bij persoonlijk huisbezoek, dergelijke onjuiste voorstellingen weg te nemen en den Kerkeraad en de gemeente tot gehoorzaamheid aan Gods Woord te brengen. Eerst wanneer al deze middelen vruchteloos waren gebleken, zou een daad van persoonlijke afscheiding ons geoorloofd hebben toegeschieden. Enkele jaren geleden gaf een der invloedrijkste predikanten in de Hervormde Kerk ons te kennen, dat hij tot insicht was gekomen, dat het standpunt der Gereformeerde Kerken alleen juist was, en bereid was, wanneer de Kerkeraad der Gereformeerde Kerk op die plaats hem beriep, dit beroep op te volgen. We hebben daarop geantwoord, dat hoe dankbaar we ook zouden zijn voor zijn overkomst, zijn plicht als predikant medebracht, dat hij de door God hem toevertrouwde kudde niet in den steek liet, maar uit het verband der Hervormde Kerk uittelde. Eerst wanneer dit onmogelijk bleek of een conflict met het Bestuur tot ontzetting uit zijn ambt leidde, kon er sprake van wezen, dat hij in onze Kerken naar een beroep zocht. Het zij ons vergund dit feit hier openlijk mee te deelen, om elken indruk af te snijden alsof onze kritiek op de daad van Ds. van der Pol iets persoonlijks zou bevatten. Zijn daad van separatie is niet meer ongedaan te maken, maar wel moest naar aanleiding van dit geval openlijk worden uitgesproken, ook met het oog op de toekomst, dat we met alle waardeering voor den geloofsmoed van Ds. van der Pol, den door hem gevolgden weg niet konden goedkeuren. En zijn eigen antwoord heeft zeker niet getoond, dat onze „kijk" op dit geval onjuist was.

Dr. H. H. K.

Voor Kootwijks Scholen.

In hartelijken dank door ondergeteekende ontvangen onder letters R. R. te Zwolle teestgave f 2.50.

Hartelijk dank voor deze liefde.

Kootwijk. Da. J. H. HOUTZAGERS.

Teestafel.

G. VAN RIJN, Bibliothecaris der gemeente Rotterdam, NICOLAAS BEETS. Eerste Deel. Rotterdam — J. M. Broede.

De verdienstelijke Bibliothecaris van ROTTERDAM, de heer G. VAN RIJN, aan wie ik dankbare herinnering van vriendelijke hulpvaardigheid heb uit de dagen toen ik daar op het stedelijk Archief in Vaderlandse Kerkgeschiedenis hebbe, heeft een groot werk op touw gezet.

Een levensbeschrijving van NICOLAAS BEETS in drie delen en dan zoo breed opgesteld, dat het eerste, voornamelijk het gedrukt is, al 519 bladzijden bevat. Van dit eerste deel zal de rest, die reeds in manuscript gereed ligt, met de twee andere delen, „Zoo God (hem) het leven en de krachten laat," gelijk de schrijver zegt, „in allen gevallen voor het eeuwfeest van BEETS' geboorte (1914) verschijnen."

De heer V. RIJN stelt zich toch voor het leven van NICOLAAS BEETS in drie perioden te deelen en wel „van zijn geboorte tot zijn huwelijk; als predikant te Heemstede en te Utrecht; als professor en in ruste tot zijn dood". Deze biografie is een werk van pleit en van biografie voor- en van consensualiteit met BEETS.

Op pag. 18 toch wordt de vraag gesteld: „Wat drijft u tot schrijven van dit leven en uit welk oogpunt wilt gij ons den heengegane doen zien?"

En daarop is dan het antwoord: „De drijfver- en hooge waardeering, die mij bezielen voor den man, dien ik niet alleen veertig jaar lang mijn vriend heb mogen noemen, maar die ook, door tal van bewijzen, dat hij mijn niet altijd rookleurig leven medeleefde, bewezen heeft het te zijn."

„Het oogpunt, van waaruit ik den persoon van NICOLAAS BEETS wil trachten te schetsen, is dat, waarbij zijn beeld zich aan anderen vertoont als één der weinigen, wier leven één harmonisch geheel vormt. „Rustig te midden der baren" kan voor het zijne even goed tot motto dienen, als zijn eigen getuigenis: „Partijman wreef wil ik niet". Aan een brede kring van menschen duidelijk te maken, dat „doen door laten" zeker niet tot schade van hem, die 't zich ten aanspreuk kiest, kan samengaan met een werkzaamheid, die met MARX VAN ST. ALDEKONDE, „Repos ailleurs" tot devies nemen mag, is hoofddoel van mijn arbeid."

Voor zulk een beschrijving van het leven van zijn vriend, meent de auteur, dat ook na den arbeid van Dr. JOH. DIERCKX en zelfs ook na de biografie van BEETS, die Prof. CHANTEPE DE LA SAUSSAYE ons gaf, plaats overblijft.

Of en in hoever het hem gelukken zal ons NICOLAAS BEETS metterdaad te doen zien uit het oogpunt van waaruit hij hem beziet: „één der weinigen wier leven één harmonisch geheel vormt", — zou ik, terwijl nu nog slechts het eerste deel, en dat nog niet eens voltooid, voor mij ligt, niet gaarne beslissen.

Want, wel worden wij in deze 519 bladzijden nog niet veel wijzer omtrent het innerlijk leven van BEETS en doet de schrijver ons alsof de harmonie van dat leven nog niet zien; wel geeft hij door deze bladzijden den indruk, dat zijn sterkte als biografie elders ligt dan op het gebied der psychologische analyse. Maar men bedenke, dat, hoe omvangrijk dit eerste stuk, met zijn meer dan vijfhonderd bladzijden, ook is, het toch nog maar is als de vestibule van een huis, — heel ruim en solide, zoo iets

van zoo'n Engelsche „ball" in onze voornamen nieuwerwetsche huizen maar, toch nog niet het huis zelf.

Hoe het nu verder zal verlopen, is een zaak van gissen, doch niet van zekerheid.

Wat mij bij de lezing uit formeel oogpunt echter trof is het gemis van wat ik, met 'n voor onze puristen gruwelijk germaans, „oversichtelijkheid" zou willen noemen.

Tevergeefs zoekt men naar een inhoudsopgave. De stof in deze 519 bladzijden behandeld, is ook niet in hoofdstukken verdeeld, maar loopt van het begin tot op p. 379, waar boven staat: BEETS EN KENNER ZIJNER TIJDGENOOTEN, zonder eenige partitie door.

Wij weten uit den „Prospectus", dat de schrijver ons in een eerste deel zal teekenen: het leven van BEETS „van zijn geboorte tot zijn huwelijk," maar de onderdelen in deze eerste periode moet de lezer zelf maar zoeken. Hij kan ze echter vrij moeilijk vinden, want de heer VAN RIJN veroorlooft zich zoo nu en dan de vrijheid, om wat eerst in een latere onderperiode gebeurd is, reeds in een vroegere te vertellen.

Een en ander wekt het vermoeden, dat door hem niet naar een genoegzaam doorgedacht conspectus is gewerkt, wat natuurlijk zijn zaak is, maar wat, indien het zoo mocht zijn en voor den lezer en voor den schrijver toch niet ongewenscht zou zijn alnog te verhelpen.

Ook voor den schrijver zelf.

„Kan toch een behoudmiddel zijn tegen min aangename ervaringen als hem nu reeds overkomen zijn, en waarvan hij ons, onder een l.s. op de laatste pagina, mededeeling doet."

Wij lezen daar:

„De omvang van het eerste deel, door den uitgever vastgesteld, is reeds overschreden; hij vond het daarom noodig het hier te doen eindigen. Zoo kon aan mijn wensch om den geheelen studententijd van BEETS tot zijn promotie toe, daarin optenemen, niet worden voldaan. Men zal mij dit om bovengenoemde geldige redenen willen ten goede houden, al moet ik dan ook in het tweede deel, dat ik gaarne met het vreedzame Heemstede had doen beginnen, nog eens weder op den minder verkwikkelijken strijd tusschen de jongere letterkundigen terugkomen."

Dan, tegenover dit gemis van „oversichtelijkheid" van het boek, staat zijn voortreffelijke eigenschappen als gevolg van des schrijvers superieure bekwaamheid op bibliographisch gebied.

Dit is dan ook het gebied waaraan ik dacht, toen ik zoo even schreef, dat wij uit het nu verschenen gedeelte der BEETS-BIOGRAPHIE den indruk ontvingen, dat de sterkte van dat werk elders ligt dan op het gebied der ziels ontleding.

VAN RIJN dan begint met ons het HAARLEM, waar BEETS op 13 September 1814 uit het huwelijk van MARTINUS NICOLAAS BEETS met MARIA ELIZABETH DE WAAL MALEFUIT geboren is, te schetsen tijdens den patriotten- en den Franschen-tijd. Hij verhaalt verder van het getin waarin NICOLAAS werd opgevoed; van de scholen, die hij bezocht. Wij vernemen daarbij allerlei bijzonderheden omtrent de leermeesters van wie hij onderwijs ontving, en de schoolmakers met wie hij dat deelde.

Al spoedig echter komt de schrijver op BEETS als dichter en daarmee tot zijn eigenlijk, in deze bladzijden behandeld, onderwerp.

Proeven van den jeugdigen dichter, zijn navolgingen van BYRON en SCOTT, zijn bijdragen en zijn correspondentie daarover en de kritiek daarop, in verschillende Almanakken en Tijdschriften worden vermeld.

Dit alles tot inleiding op „de letterkundige periode, waarin het openbare leven van BEETS HILDEBRAND begint". Straks, als wij toe zijn gekomen aan den studententijd, zijn wij midden onder „de jongere letterkundigen" tusschen wie BEETS zijn eigen plaats inneemt.

Allerlei bijzonderheden worden dan vermeld omtrent de groote gedichten uit deze periode, omtrent JOSEF DE MASKEMADE, KUNER en GWY DE VLIAMING.

De „twaarte tijd", het oprichten van DE GIDS, het daarin opgenomen proza stukje van HILDEBRAND; „VOORUITGAANG" en het daartegen uitvaren van Prof. GEEL in de Voorrede van diens ONDERZOEK EN PHANTASIE, het verkeer met POTGIETER, HANDEBROEK, BEIJSE, KNIPPELHOET e. a., de eerste en tweede uitgave van de CAMERA OSCURA, „waarmee de student BEETS in 1839 de kroon zette op zijn proza-arbeid," worden hier vermeld en daaromtrent wordt veel medegedeeld wat, ook na al hetgeen er reeds over geschreven is, als „nalesing" nog wel de moeite der kennisneming loont.

Bij dit alles is VAN RIJN in zijn kracht. Geen moeite heeft hij gespaard om wat uit handschriften, vroeger en later gedrukte werken, uit recensies, en ook uit brieven van en aan BEETS licht kan werpen op diens litterairen arbeid uit deze periode, — te verzamelen en met groote nauwkeurigheid te beschrijven.

Dit maakt zijn boek tot een Fundgrube voor de kennis der werken van BEETS uit den tijd toen deze nog student was in LEIDEN, en dan bepaald uit een oogpunt van bibliographie.

Moge het den Bibliothecaris van ROTTERDAM gegeven zijn, ook over de werken van NICOLAAS BEETS uit diens latere periode, dits licht te verspreiden, en moge het tevens aan den vriend van BEETS zijn gegeven den mensch NICOLAAS BEETS aan anderen te doen zien uit het oogpunt van waaruit hij hem beziet.

Zijn zoo voornaam en groot opgesteld werk zal dan niet alleen een geleerd, maar ook een kunstwerk wezen.

De heer VAN RIJN mag zich versterkt houden, dat wat hij nu reeds drukken liet, door wie belang stellen in de ideale cultuur van ons volk, met sympathie zal worden begroet en, voor zoo ver hun middelen het veroorloven, ook zal worden gekocht.

Aan wie onder de HERAUT-lesers in deze categorie vallen, kan ik het steunen van deze kostbare uitgave, met haar goed gereproduceerde platen en portretten, bijzonder aanbevelen.

G.

Officiële Berichten.

Kort verslag van de vergadering der classe Assen, 14 Febr. '11

Nadat de praeses der vorige vergadering, Ds. Groot Nibbelink, deze vergadering heeft geopend, worden de credentialen nagezien, waaruit blijkt, dat alle kerken der classes wettig vertegenwoordigd zijn.

Het praesidium voor deze vergadering wordt opgedragen aan Ds. Scholten; als scriba wordt aangewezen Ds. Hangelbroek; Ds. Groot Nibbelink neemt als assessor plaats, terwijl broeder Koster wordt opgedragen voor 't peraverslag te zorgen.

De praeses spreekt zijn leedweten uit over de afwezigheid van Ds. Zahn, wiens emeritaatsaanvraag op deze vergadering in behandeling

zal komen. Meer dan 25 achtereenvolgende jaren diende Ds. Zahn in deze classes, en indien hij niet tot præsideren geroepen werd, was hij haar accurate scriba. Vervolgens wenscht de praeses de kerk van Gasselternijveen geluk met de verkrijging van een dienaar des Woords en roept bij Ds. v. d. Veen, voor de eerste maal als dienaar van Gasselternijveen tegenwoordig, een hartelijk welkom toe; wat door dezen wordt beantwoord.

Besloten wordt, voortaan den naam van den praeses op 't agendum te vermelden.

De notulen van de vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd. Een missive wordt gelezen van de classes Rotterdam, waarin wordt medegedeeld, dat een der predikanten is afgezet. Dit wordt voor kennisgeving aangenomen en met leedweten vernomen. Vervolgens wordt een schrijven voorgelezen, behoorende bij een desbetreffende circulaire, ten doel hebbende de oprichting van een kerkbode voor Overijssel en Drente. Dit wordt niet verder besproken.

Ds. Hangelbroek rapporteert als Class. Corresp. voor de zending, en deelt mee, dat hij door buitengewone drukke bezigheden hiervoor niets kon doen, doch dat de organisatie voor dien arbeid in deze classe tamelijk goed is.

Het boek: „Soemba; Land en Volk," is thans gereed, en zal de volgende week ter verspreiding in al de huisgezinnen van de kerken deser classe worden verzonden. Met 10 Ct. is dit boek betaald; doch wij men er gaarne een voordeeltje voor de zending op Soemba uit wil halen, wil men er liever 50 cent voor ontvangen. De oplage is 16,000 Ex. Uitgever is de heer G. F. Hommels te Assen. In den handel zal het op zijn papier 75 cent kosten, voor een boek van 168 bladzijden, met vele illustraties tusschen den tekst, zeer goedkoop mag heeten.

Omtrent den arbeid op Soemba wordt gerapporteerd door Ds. Smitt. De schoolbouw op Soemba gaat geregeld voort, en de Miss. D.D. arbeiden er gezegend. Met verlangen wacht men op de komst van Dr. Krijger.

Ds. Groot Nibbelink rapporteert over inwendige zending in Drente. Ook dit rapport getuigt van geregelden arbeid te Ruinen, onder leiding van broeder De Braal. Te Tynaarlo wil men een lokaal bouwen, waarvoor steun is toegezegd. In de kerken der classe wil men trachten personen te vinden, die door vaste bijdragen dezen arbeid steunen, wijl de uitgaven vermeerderen.

Broeder Beekman brengt rapport uit omtrent de exploitatie van de cantine voor den classicaal zendingdag, en adviseert daarmee vooraf alnog niet te beginnen; met welk advies zich de classe vereenigt. Besloten wordt ook in 1911 weer een classicaal zendingdag te houden en wel D. V. op 17 Aug. Als plaats wordt weer aangewezen het schoone „Laarwood" te Zuidlaren, terwijl behalve enkele sprekers in de classes, er twee zullen worden gezocht buiten de classes.

De praeses leest nu zijn referaat over de quaestie der predikantsvacatures, in verband met de zonde der gierigheid in het kerkelijk leven. Tengevolge hiervan wordt het volgende voorstel ontlokt: „De classes, gehoord de gevordertrekkingen aan 't eind van 't referaat van Ds. Scholten, spreekt de gedachte uit, dat de respectieve kerkeraden, de overtuiging wegdagende van onthouding van bijdragen aan het heiligdom uit oorzaak van gierigheid, met voorzichtigheid tot kerkelijk vermaan moeten overgaan." Dit voorstel zal D. V. op een volgende vergadering worden besproken.

Trans komt ter tafel de emeritaatsaanvraag van Ds. Zahn van Vries. Deze aanvraag wordt door de classe gesteund, en zal in overleg met Depp, naar art. 49 der K. O. op een volgende vergadering haar beslag krijgen.

In een moeilijke geval wordt aan een kerk der classe advies gegeven, terwijl aan twee andere kerken advies wordt gegeven in tuchtzaken, en vrijheid gegeven wordt over te gaan tot toepassing van den 2den trap der censuur.

Ds. Smitt wordt aangewezen als consulent van Zuidlaren, terwijl Ds. Scholten tot Mei de kerk van Vries als consulent zal dienen. Tot Mei a.s. zullen D. V. vacaturediensten worden vervuld te Appelscha door Ds. Hangelbroek; te Een door Ds. Scholten en broeder Koster; te Norg door Ds. Smitt; te Smilde B door Ds. V. d. Veen; te Vries door Ds. Dijkstra, en te Zuidlaren door Ds. v. d. Veen.

Een schrijven van Ds. Zahn zal door den praeses en scriba deser vergadering beantwoord worden.

In de plaats van Ds. Zahn worden benoemd voor Art. 13 K. O. broeder J. Beekman te Zuidlaren en als Class. Corresp. voor de Theol. School Br. P. Koster te Appelscha.

Rondvraag naar Art. 43 K. O. wordt gedaan, de korte notulen gelezen en daarna de vergadering door den praeses gesloten.

App. Febr. '11.

Op last der classes,
P. KOSTER.

Buitenland.

N.-Amerika. Een socialistisch predikant bedankt.

Het bestuur van de „Church of the Ascension", wij zouden spreken van den kerkeraad van de Ascension-kerk te New-York, heeft een tijd lang in den waar verkeer, dat Christendom en socialisme samen konden gaan. Daarom werd drie jaar geleden de predikant Alexander Irvine, die bekend was door zijn socialistische gevoelens, als hulppredikant in die kerk beroepen. Misschien besloot het bestuur mede daartoe, omdat het optreden van een socialistisch predikant weer iets nieuws was, „a new departure", want in de Amerikaanse kerken hunkert men naar iets nieuws. Of dat nieuwe in overeenstemming is met het wezen der kerk, daarnaar vraagt men niet. Men moet menschen naar de kerk trekken. Maar al zijn er voor eenige malen heel wat hoorders naar het kerkgebouw gestroomd, men houdt se er niet en daarom wordt er telkens weer wat nieuws uitgedacht, om de aandacht van de menschen te boeien. Het is en blijft echter waar, dat de menschen in de kerk voedsel voor hunne zielen zoeken. Wie daaraan geen behoefte heeft, gaat op den duur niet naar de kerk om er gesmausd te worden.

En wanneer de kerk geen geestelijk voedsel geeft, dan wendt het volk zich van haar af. Of het bestuur van de Ascension-kerk dit ook ondervond, heeft werd ons niet gemeld. Wel weten wij, dat na een proefneming van drie jaar het bestuur aan den predikant Irvine te kennen gaf, dat het zijn dienst niet langer begeerde. Het schijnt dat de samenkomsten, die na den Zondagavonddienst gehouden werden en waarop onder leiding van Ds. Irvine sociale vraagstukken besproken werden, de oorzak geworden zijn, dat de socialistische hulppredikant zijn ontslag tehuis kreeg. Op de door hem

geleide meetings waren de socialisten gemeenlijk het sterkst vertegenwoordigd. De ruwheid waarin deze lucht gaven aan hunne gevoelens en het feit dat vele leden der kerk, als industrielen en de groote bedrijven hebben, daar dikwijls onaangename dingen moesten hooren, heeft ten slotte het bestuur van de kerk er toe gebracht den heer Irvine mede te deelen, dat zijn diensten niet langer werden begeerd.

Alles ging heel beleefd toe. Na zijn laatste preek sprak de „rector" der kerk, Dr. Grant, hem waardeerd toe, en zeide dat hij nooit iemand als den heer Irvine had ontmoet; hij had succes gehad; alleen was het maar jammer geweest dat hij, Dr. Grant, het bestuur der kerk niet had kunnen overtuigen, dat Irvine moest blijven.

Wanneer het bestuur der kerk den heer Irvine ontsloeg omdat het geen socialistische gevoelens meer wilde laten verkondigen, dan had het ook Dr. Grant moeten laten heengaan, wijl hij zich met Ds. Irvine homogene verklaarde. Tot welke kerkengroep de Ascension Church van New-York behoort, vernamen wij niet. Wij leidden uit den naam van „rector", die aan den eersten predikant gegeven wordt, af, dat zij behoort tot de Episcopalen, wellicht tot de Methodistische Episcopalen.

WINCKEL.

Voor Kinderen.

IN EN DOOR HET LEVEN.

III.

IN DE HERBERG.

Nieuwsgierig was Christina wat vooruit gedrongen; verbaasd keek zij naar Michel en dan weer naar den toren. Van die hooge spits was hij gevallen, en toch had hij zich niet bezeerd. Hoe was dat mogelijk? De kleine begreep het niet, maar wel dat de Heere God Michel op wonderlijke wijze had bewaard, zoodat hij thans levend en gezond straks weer aan het werk dacht te gaan.

Intusschen had ook Michel te midden der menschen Christina ontdekt. Dadelijk trad hij op haar toe, schudde haar hartelijk de hand, en zei: „Zoo mijn beste, ben je ook al hier; nu wat zeg je er van. Heb ik er dat niet knap afgehaakt?"

Het meisje keek Michel met groote ogen aan, maar gaf op zijn vragen geen antwoord. Heel haar hart was vervuld van de gedachte, dat Gods hand den man had vastgehouden in zijn val, en hem bij het leven had bewaard. En nu deed Michel net, of hij zich zelf had gereid. Zij had echter geen tijd om veel na te denken. Want Michel vervolgde: „Ik wil toch wel even rusten, na zoo'n rare reis. Christenijte vond dat alles behalve goede taal, maar de meeste menschen lachten om de aardigheid. Het meisje echter had thuis wat beters geleerd, dan grappen te maken van dingen, die ons tot dank aan den Heere en tot leven voor Hem moeten dringen. Ze had wel gewild dat Michel haar hand had losgelaten, doch dat deed hij niet. En nu ging zij dan mee, op het laatste boerenhuis aan."

Doch het zou anders uitloopen. De herberg van het gehucht lag niet ver af. 't Huis was van verre kenbaar aan een uithangbord, waarop met groote letters te lezen was: In het allemans welvaren. Daaronder stond:

Treedt binnen, doet het lijf te goed:
Dat geeft het hart weer frischen moed.

In hoever de gasten dat ervaren hadden, laten we rusten. In elk geval had de kroeg, want dat was het eigenlijk, niet te klagen over gebrek aan bezoek. Daarbij was de kastelein een vroolijke baas, die zelf een boordevol glas niet vermaasde, mits het niet met water gevuld was. Ook tot zijn woning was al spoedig het gerucht doorgedrongen, van hetgeen er met Michel was gebeurd. De herbergier kon het nauwelijks geloooven, en daar Michel een zijner beste klanten was zoo als wij weten, haastte hij zich hem op te zoeken. Hij kwam hem tegen juist op het oogenblik waarvan wij pas spraken.

„Wel mijn vriend," sprak de kastelein, „wat hoor ik? Kom je daar zoo uit de lucht vallen? Nu ik wensch je er hartelijk geluk mee. Niet iedereen had het er zeker zoo afgehaakt."

Weer ging er een geluk onder het volk op bij de woorden. Michel, die pas hetzelfde had gezegd, begon zich als een waren held te beschouwen en hij riep:

„Ik heb voor mijn doen mij zeker niet te schamen. Toen ik voelde dat het naar beneden ging, dacht ik zoo bij mij zelf: Michel, jongen, pas op je lijf en leven. En al ging het gauw, jellu ziet allemaal, het ging goed."

De kleine Christina wist niet wat zij hoorde, bij zulk een dwaze taal. Was haar vader zoo iets overkomen, hoe geheel anders — dat gevoelde zij — zou die hebben gesproken. En het werd haar op eens duidelijk, wat zij vroeger nooit recht begreep had, waarom vader en Michel geen vrienden waren. Deze laatste had intusschen de hand van het meisje losgelaten, en wandelde nu arm in arm met den kastelein voort.

„Kom manlie," zei dese, „je moet eens drinken voor den schrik. 't Kon je anders later nog kwaad doen."

„Dank je wel," sprak Michel, „mijn werk wacht," maar 't was duidelijk te hooren, dat hij het niet zoo ernstig meende, en de herbergier ging voort:

„Wel nu nog mooier! Wie zou het je na zoo'n geval kwalijk nemen, dat je een oogenblik bij mij uitrust, om op je verhaal te komen. En daarbij, zoodra ik hoorde wat er gebeurd was, heb ik gauw mijn oudsten jongen naar Oma-bruck gestuurd om je vrouw te waarschuwen. Ik dacht, anders hoort het goede mensch soms het rechte er niet van, en schrikt zich een beetje. Ik heb gevraagd, of ze ook maar dadelijk komen won, want dat je al weer goed en wel bij mij in huis zat. Denklijk is ze er al."

Die laatste wist de kastelein wel beter. De waarheid was, dat heel de boodschap nog gedaan moest worden, maar de slimme vogel wist wel wat hij deed. Had hij Michel eenmaal binnengelokt, dan zouden zeker velen anderen uit het volk niet buiten blijven staan, ja er zou nog wel meer bezoek uit de buurt bijkomen. En daar al die lieden zeker niet op een droogte zaten, kon onze kastelein vooruit berekenen, dat zijn gastvrijheid dubbel en dwars zou betaald worden.

Die berekening kwam uit. Wel vond Michel toen hij in de herberg kwam, daar nog geenszins zijn vrouw, maar dat hinderde niet. Ze zou wel dadelijk komen werd hem gezegd. Intusschen

schonk de herbergier zijn vriend Michel een groot glas brandewijn in, dat, zoo het heette, hem voor den schrik goed zou doen. Verschillen gasten, die misschien meenden, ook iets voor den schrik noodig te hebben, bestelden eveneens zulk een glas. Weldra zat heel de gelagkamer vol drinkende en druk pratende gasten. Zelf werd tot eer van Michel een lied aangeheven, alsof zijn knapheid en bekwaamheid hem voor den dood bewaard had, en hij zich liefdelijk had onderscheiden. Hij zelf scheen ook niet anders te meenen. Want telkens weer hoorde men hem spreken van zijn „behendigen val" of uitroepen: „Ik zet het den beste mij dat na te doen!"

't Liep nu in „Allemans Welvaren" af en aan. Ieder wilde weten, of Michel werkelijk van den hoogen toren gevallen en ongedeerd weer opgestaan was. Alsof hij een wonder had verricht, werd Michel aangekeken en door velen geprezen. Maar den Heere te verhoorliken, dien toch in waarheid alle eer toekwam, daaraan dachten hier weinigen. Trouwens in drinkwinkels zullen de groote werken des Heeren wel zelden het onderwerp der gesprekken zijn.

Wie echter ook mocht binnengaan, de kleine Christina was schroomvallig aan de deur blijven staan. Zij wist wat de Schrift zegt, dat de wijn een spotter is, dat de sterke drank woelachtig maakt, en al wie daarin dwaalt, niet wijs zal zijn. Ze kon dat nu zelf aanschouwen, vooral toen de brandewijn begon te werken. Ze begreep beter dan ooit, waarom vader steeds alle „Schnaps" d. i. sterke drank weigerde, en liefst niet had, dat zij met de kinderen uit het drinkhuis omging. Wel wenkte Michel haar een paar maal om binnen te komen, doch zij weigerde, en toen hij eindelijk opstond en haar een plaatsje naast hem wilde bezorgen, liep zij hard weg en ging naar huis om het groote nieuws te vertellen, dat haar echter al vóór was geweest.

HOOGENBIEK.

Gereformeerde gezindheid.

Gereformeerde Kerken.

BEROEPEN: 22 Exloermond. W. van 't Sant, cand. te Steeuwijk. — Zuid-Beijerland. Dr. S. Greijdanus, te Rosenberg. — Idskenshuizen. J. Meijer, te Bierum. — Nieuw-Amsterdam, J. D. Heersker, te Emlichheim. — Giesse-oudkerk, Dr. F. W. Grosheide, te Schipluiden. — Ridderkerk, H. A. Munnik Jr., te Fijnart.

AANGENOMEN: Oostburg. W. van 't Sant, cand. te Steeuwijk. — Charlois, D. Hogenbirk Jm., te Nederhorst-den-Berg.

BEDANKT: Bloksijl, Gramsbergen en 26 Exloermond, W. van 't Sant, cand. te Steeuwijk. — Alphen a/d Rijn, D. Hogenbirk Jm., te Nederhorst-den-Berg. — Bomm, M. M. Horjus, te Soest.

Eenheid in opleiding. Aan de Kerkeraden der Gereformeerde Kerken in Nederland, is het volgende schrijven gericht:

Het zij ons vergund een kort woord tot u te richten, inzonderheid tot wegneming en voorkoming van misverstand.

Het voorstel in sake eenheid van opleiding, dat onlangs u toegezonden werd, is van zuiver kerkelijken oorsprong.

Het kwam bij één der predikanten op, werd door hem met een paar collega's in zijn nabijheid besproken en is daarna voorgelegd aan een aantal predikanten, die daartoe uit alle provincien den oden Febr. j.l. te Utrecht waren samengekomen. Al deze predikanten voelden sympathie voor het voorstel en waren van oordeel dat in dezen weg eenheid van opleiding kan verkregen worden. Men achtte het echter gewenscht, dat over het voorstel met de Professoren te Kampen en te Amsterdam gesproken werd, voor het werd gepubliceerd.

Reeds dienselfden dag werd het voorstel, enigszins gewijzigd, aangenomen door den Kerkeraad te Watergraafsmeer, terwijl dit den 13den Februari eveneens geschiedde door den Kerkeraad te Zaandam, die daarbij aan het Moderamen oproefte het voorstel in te dienen en aan alle Kerken mee te deelen, tenzij bij het voorgenomen bezoek te Kampen en Amsterdam mocht blijken, dat daartegen overwegende bezwaren bestonden. Ook de Kerkeraad te Watergraafsmeer had de indiening van het voorstel daarvan afhankelijk gesteld.

Den 17den Febr. werd door de Predikanten L. Bouma, W. Breukelaar en J. L. Schouten — de laatste in plaats van Ds.